

A tu intelligitur humiliata per se dominus miscuerit? Hoc enim in consequentiis vt cungo clarescit. Sequitur enim & dicit, Qui uod si non placuerit domino suo quia non ad nominauit eam, id est, non eam fecit vxorem, remunerabit eam: hoc est quod supra dixit, non abibit ita vt recedat ancillae. Lustum est quippe eam aliquid accipere pro eo per humiliata est, quia non ei se ita conmisuit vt faceret vxorem: id est, vt ad nominaret eam sibi. Hoc autem quod diximus, remunerabit eam: quidam interpres dixerunt, redimet eam. Qui uod si in Greco dictum esset, ἀπὸ λαυτρότα, scriptum esset, sicut scriptum est, Et ipse redimet Israel. Nam & ἀπὸ λαυτρότα, scriptum est. In hoc autem loco vocabulū ἀπὸ λαυτρότα legitur, ubi intelligitur per accipit magis aliquid, quia precio datur vt redimatur. Qui uod enim dabit dominus eius vt redimat, quia ipse famulū possidet? Genti autem externe non est dominus vederet illam, quoniā spreut in ea id est, non quia spreut in ea, ideo dominus est vendere illā: id est, non tatum ei dominabitur, vt etiam extere genti eam letite vēdat. Hoc est autē spreut in ea, quod est spreut eam. Spreut autē eam, hoc est, humiliavit eam: id est, concubendo nec vxore faciendo. Dixit autē Grece ἀπὸ λαυτρότα, quod nos dixim⁹ spreut, quo verbo scriptur

Beata vertitas apud Hieremiah. Sicut pernit mulier cui cōmiseretur. Deinde sequitur & dicit, Qui uod si filio ad nominauerit eam, secundū iustificationē filiarum faciet ei: Hic iam aperire incipit quēadmodū supra dixerit, quam non ad nominauit. Nam quid est aliud, si filio ad nominauerit eam, nisi filio coniuxerit eam vxorem: quandoquidē dicit secundū iustificationē filiarum faciet ei, id est, vt sic tradat tanquam filiam, dōtem scilicet apponens ei. Deinde adiungit, Qui uod si aliam accipiet ei, id est, non istam deputauerit vxore filio suo, sed ei aliam accipiat, quia opus sunt & vestē & conuersationē eius non fraudabit. Simili lege quā competunt, quoniā non mansit vxor filio eius, quēadmodū ei daret sed eam sibi non ad nominauit, & tamē concubendo humiliasset. Qui uod autem nos diximus, cōuerlationē non fraudabit, Grecus habet δικαιοσύνη, id est, locutionē, quo nomine intelligitur letcriptura honestius appellare cōcubitum. Qui uod est autē cōcubitum non fraudabit, nisi pro cōcubitū mercedem dabit? Namque apud Danielē cōtra Sunnām falsum testimoniū dicentes seniores, Venit, inquit, ad eam adoleſcēs qui erat in latenti abſconditus, & cōcubuit cum ea. Daniel autem de hoc ipso interrogās ait, Sub qua arbore vidisti eos loquētes: Con quod illi dixerant, cōcubuit cum ea. Deinde alterum arguens atque conuincens dixit, Semen Chasanān & non Iuda, species delectauit te, & concupiſcentia euerit cor tuum: Sic enim faciebat filiabus Irael, sed illæ timentes ac quieſcebant vobis. Grecus autem habet ἀπὸ λαυτρότα, quod posset Latine verbum ex verbo dici, loquebatur vobis, quo significaretur cōcubitus. Nam vbi dicitur, Sub qua arbore comprehendistis eos: Grecus habet, cōprehendistis eos colloquentes in iuicem: & illuc significatur cōcubitus. Qui uod ergo de hac de qua agitur adiungetis scriptura & dicit, Si autē tria haec non fecerit ei, exhibit gratis: hoc intelligitur, si eam ipse cōcubitur non humiliauerit, neque filio suo coniuxerit, neque alia filio suo ducita istam eicerit, abibit gratis: id est sufficiet ei non teneri in seruitute. Abibit enim, nihil accipiens vt seruus Hebrœus, Non enim licet dominus eius copulari illam viro non Hebreo, quam non licet extere genti tradi. Si autem seruo Hebreo eam cōpulauerit, hoc vtque intelligitur, per cum eo gratis exhibet neque à marito suo separata. Si quis per-

Plal.129.

Daniel.13

LXXIX.

modo dictum sit, Si autem holēs, sed deus tradidit in manus eius: quasi & si volens occiderit, posset occidere, nisi deus traderet in manus eius. Intelligitur ergo tantummodo deum fecisse cum quisque occiditur à nolente: & pro hoc tantummodo quia deus id fecit, datum est, sed deus tradidit in manus eius. Cum vero volēs, & ipse occidit, & deus tradidit in manus eius: hoc ergo interest, per illic teratum deus fecit: hic autem & deus & homo, propter volūtatem facientis, sed non fecit deus vt homo. Deus enim non nisi iuste, homo autem poena dignus: non quia illum occidit quia deus nollet occidi, sed quia per iniūtatem. Non enim miſterium deo iubenti prebuit: sed sure maligna cupiditatē seruuit. In uno igitur codemque factio & deus de occulta equitate laudatur, & homo de propria iniūtate punitur. Non enim quia deus proprio filio non pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum, ideo Iudas excusat⁹ est, qui condemnatur ad mortem tradidit Christum. Si autem litigabunt duo viri, & persuererit quis mulierem foctum in utero habentem, & exierit infans eius nondum formatus, detrimētum patietur quantū indixerit vir mulieris, & dabit cum postulatione. Mihī videtur significatio nis alicuius causa dici hec, magis quām scripturam circa huicmodi facta occupatā: Nam illud attēderet, ne pregnans mulier percussa in abortum cōpelleretur: non poneret duos litigantes viros, cū possit & ab uno hoc admitti, qui cum ipsa muliere litigauerit, vel etiam non litigauerit, sed aliam posteritati nocere volēdo id fecerit. Qui uod vero non formatum puerperium non luit ad homicidium pertinere, profecto nec hominē deputauit quid tale in utero geritur. Hic de anima quæſtio ſolet agitari, utrum quod formatum non est, nec animatū quidem potſit intelligi, & ideo non fit homicidium, quia nec exanimatū dici potest, ſi adhuc animam non habebat. Sequitur enim & dicit, Si autem formatum fuerit, dabit anima pro anima. Vbi quid aliud intelligitur, nisi & ipse morietur? Nam hoc & in cæteris ex hac occaſione iam precepit, Oculū pro oculo, dentem pro dente, manū pro manū, pedem pro pede, combustionē pro combustionē, vulnus pro vulnere, liuorem pro liuore: iatōnis vi delictū & quiete. Quā lex ideo constituit, vt demonstraret quā vindicta debatur. Nisi enim per legē ſciretur quid vindicta debetur, vnde ſciretur quid venia relaxaret, vt dici posset, dimittit nobis debita noſtrā, ſicut Matth.6 & nos dimittimus debitoribus noſtris? Debitorēs igitur lege monstrantur, vt appareat quid dimittatur quando ignoficitur. Non enim debita dimittēmus, nisi quid nobis deberetur, lege indeſcēmus. Si ergo illud informe puerperium iam quidem fuerit, ſed adhuc quodāmodo informiter animatum, quoniā magna de anima quæſtio non est precipienda indiſculsa temeritate ſententia, ideo lex noluit ad homicidium pertinere: quia non dūm dici potest anima viua in eo corpore quod ſenſu caret, ſi talis eſt in carne nondum formata, & ideo non dūm ſenſibus predicta. Qui uod autem dixit, Et dabit cum postulatione quod maritus mulieris informi excluſo dandum conſtituerit: non eſt in promptu intelligere. Ad animā quippe, quod Grecus habet, pluribus modis intelligitur, & tolerabilis eſt proſulatione dicitū eſt, quām ſi aliud diceretur. Fortassis enim postulabit, vt de eo modo defatigafiat, etiā ſi maritus mulieris non expetat. Si autē cornu percuferit taurus virtur aut mulierē & mortuus fuerit, lapidibus lapidabitur taurus, & non māducabitur carnes eius, dominus autem innocēs erit. Ad iustitiā pertinet, vt animal hominibus noxiū perimitur, & quia de tauro proprio eſt, à parte totum intelligendū eſt, qui quid de pecoribus vniū humano subditū infestum eſt hominibus. Sed ſi necesse eſt occidi, nunquid lapidari? Qui uid interest enim

Tomus quartus.

LXXXI.

Matth.6

LXXXI.